

Finansinspektionens författningssamling

Utgivare: Hans Schedin, Finansinspektionen, Box 6750, 113 85 Stockholm.
Beställningsadress: Fakta Info Direkt, Box 6430, 113 82 Stockholm. Tel. 08-587 671 00, Fax 08-587 671 71.
Prenumerera också per e-post på www.fi.se.
ISSN 1102-7460

FFFS 2002:19

Utkom från trycket
den 3 december 2002

Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om åtgärder mot finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall;

beslutade den 20 november 2002.

Finansinspektionen föreskriver¹ följande.

Efter de paragrafindelade föreskrifterna följer Finansinspektionens *Allmänna råd*.

Inledning

Dessa föreskrifter och allmänna råd avser hur företagen hanterar transaktioner som skäligen kan antas avse tillgångar som är föremål för brott enligt lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, m.m. (fortsättningsvis kallad finansieringslagen). Föreskrifterna och de allmänna råden är i allt väsentligt gemensamma med Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om åtgärder mot penningtvätt.

De rutiner som ett företag har för identifiering, centralt funktionsansvarig, kontroll och skyldighet att lämna uppgifter m.m. när det gäller åtgärder mot penningtvätt kan i tillämpliga delar också användas för att uppfylla motsvarande krav enligt finansieringslagen.

Tillämpningsområde

1 § Dessa föreskrifter innehåller bestämmelser om företag som driver sådan verksamhet som avses i 8 § första stycket finansieringslagen. Föreskrifterna reglerar bl.a.:

- vilka interna rutiner som ska tillämpas i syfte att förhindra att företagets tjänster utnyttjas för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet,
- i vilken utsträckning handlingar eller uppgifter som har använts vid identitetskontroll ska sparas, och
- vilken utbildning som företagets personal ska genomgå.

Instruktioner m.m.

2 § Företagets styrelse eller verkställande ledning ska fastställa följande i instruktionerna:

- Besluts- och rapporteringsordning vid handläggning av ärenden där det finns skäl att anta att det förekommer transaktioner som utgör finansiering av särskilt allvarlig brottslighet.
- Vilka uppgifter och vilket ansvar som den centralt funktionsansvariga ska ha.

¹ Föreskrifterna meddelas med stöd av förordningen (2002:552) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall.

- Vilka rutiner som ska finnas för identitetskontroll av kunder.
- Vilka rutiner som ska finnas för granskning av transaktioner.
- Vilka rutiner som ska finnas för arkivering av handlingar.
- Vilken policy som ska finnas för utbildning av de anställda i frågor som rör finansieringslagen.

Allmänna råd

Företaget bör i sina instruktioner eller i annan dokumentation, som t.ex. checklistor och manualer, beskriva dels vilka omständigheter som kan indikera att verksamheten utnyttjas för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet, dels vilka metoder som kan användas vid sådan finansiering. Denna dokumentation bör regelbundet ses över och uppdateras.

Ett beslut om att lämna uppgifter, enligt 8 § andra stycket första meningen finansieringslagen, bör fattas på central nivå i företaget. Detsamma bör gälla beslut enligt 8 § andra stycket andra meningen och 8 § tredje stycket. I samband med att ett beslut tas, enligt 8 § andra stycket första meningen, bör en intern återrapportering göras enligt företagets instruktioner. En återrapportering om att en anmälan gjorts bör alltid göras till den enhet eller den funktion som påbörjade ärendet.

Centralt funktionsansvarig

3 § Företaget ska utse en person som, när det gäller frågor om finansieringslagen, ska ha ett övergripande ansvar för att kontrollsystem, arbetsrutiner, besluts- och rapporteringsordning samt utbildningsprogram tillämpas i organisationen. Den som är centralt funktionsansvarig ska ingå i företagets ledning. Denna person kan utse en eller flera personer att biträda honom eller henne samt delegera befogenheter till dessa.

Rutiner för kontroll av ett kundärende

4 § Om det vid handläggning av ett kundärende framkommer förhållanden som ger skäl att anta att en transaktion utgör finansiering av särskilt allvarlig brottslighet, ska handläggaren omgående anmäla ärendet till en överordnad enligt företagets rapporteringsordning för närmare granskning i enlighet med bestämmelserna i finansieringslagen.

Allmänna råd

Att granska transaktioner och att bedöma om en viss transaktion skäligen kan antas utgöra finansiering av särskilt allvarlig brottslighet ställer betydande krav på företaget och dess personal. Det är därför viktigt att företaget har god kännedom om sina kunder när det gäller karaktären på och omfattningen av företagets affärsförbindelser med kunden.

Finansiering av särskilt allvarlig brottslighet är både en nationell och en internationell företeelse. Företaget bör därför, utöver den information som Finansinspektionen eller andra myndigheter lämnar, vid behov skaffa information om internationella förhållanden på området. Vägledning finns att hämta från bl.a. förordningar och beslut som är utfärdade av organ inom Europeiska gemenskapen (EG) och Förenta nationerna (FN). Ytterligare

vägledning för att bedöma om det finns skäl att anta att en transaktion utgör finansiering av särskilt allvarlig brottslighet kan hämtas från myndigheter i andra länder såsom den amerikanska myndigheten Office Of Foreign Assets Control (OFAC). Vidare kan information hämtas från den internationella finansiella aktionsgruppen mot penningtvätt, Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF), som bl.a. givit ut *Guidance for Financial Institutions in Detecting Terrorist Financing*.

Granskningen av transaktioner bör i tillämpliga delar följa samma principer – oavsett om transaktionen initierats vid en personlig kundkontakt eller på annat sätt. Transaktioner som avser medel som initierats i tidigare led via ett annat företag som omfattas av finansieringslagen, t. ex. överföringar mellan kundkonton, innebär således att också det mottagande företaget måste göra en självständig granskning.

Ett företag bör vara särskilt uppmärksam vid granskning av transaktioner som har samband med personer eller företag i länder där det:

- är svårt att få information om kunden,
- finns betydande brister i det legala systemet för bekämpning av finansiering av särskilt allvarlig brottslighet, eller
- saknas lagstiftning mot sådan finansiering.

Varningsmeddelanden och annan relevant information från bl.a. Europeiska unionen (EU) och FATF bör beaktas i detta sammanhang.

Vid sidan av bestämmelserna i finansieringslagen gäller EG-förordningar och beslut om åtgärder mot finansiering av terrorism samt lagen (1993:768) om åtgärder mot penningtvätt. Vid granskning av transaktioner innebär detta att ett företag måste beakta bestämmelserna om granskning och rapporteringsskyldighet m.m. enligt EG-förordningar och beslut såväl som enligt finansieringslagen som enligt lagen om åtgärder mot penningtvätt.

5 § Åtgärder och beslut vid granskning enligt 4 § ska dokumenteras och bestyrkas med en handläggares eller en beslutsfattarens signatur. Detta gäller också vid förfrågningar eller uppgifter som inhämtas i samband med rutinkontroller.

Internt register

Allmänna råd

Företaget bör ha ett centralt internt register för att en handläggare ska kunna få:

- kundinformation och
- information om vilka uppgifter som företaget har lämnat.

Om registret förs med hjälp av automatiserad behandling av personuppgifter bör den information som registreras, på lämpligt sätt och i den omfattning som krävs, omedelbart göras tillgänglig för den handläggare av kundärenden som behöver informationen.

Identitetskontroll

Allmänna råd

När en kund vill inleda en affärsförbindelse med företaget är det obligatoriskt att göra en identitetskontroll. Detta betyder att företaget ska vägra inleda affärsförbindelsen om en sådan kontroll inte kan göras. En affärsförbindelse mellan ett företag och en kund bör normalt anses föreligga om förbindelsen grundar sig på ett skriftligt avtal. En affärsförbindelse är t.ex. att:

- öppna ett inlåningskonto,
- erhålla en kredit,
- sluta avtal om betal- eller kreditkort,
- hyra bank- eller servicefack,
- öppna en värdepappersdepå eller ett avstämningskonto,
- köpa vissa värdepapper, eller
- teckna en pensions- eller kapitalförsäkring.

Om kunden inte är känd för handläggaren bör en identitetskontroll normalt göras vid varje tillfälle där kunden sluter ett avtal om en tjänst.

Ärenden som handläggs i närvaro av kunden

Om kunden inte är känd hos företaget bör en identitetskontroll för fysisk person göras utifrån ett giltigt certifierat identitetskort eller körkort. Kontrollen kan också göras utifrån pass som utfärdats efter utgången av 1997. Om det gäller en utländsk medborgare får identitetskontrollen göras utifrån giltigt pass eller andra identitetshandlingar.

Identiteten hos en juridisk person och uppgifter om behörighet att företräda denna bör fastställas med ledning av ett registreringsbevis eller, om ett sådant inte utfärdats för den juridiska personen, andra behörighetshandlingar. Motsvarande bör gälla för en utländsk juridisk person.

Ärenden som handläggs utan kundens närvaro

Identitetskontrollen bör göras med hjälp av de uppgifter som företaget skriftligen, eller på annat sätt, skaffar från kunden eller annan samt från interna eller externa register som är tillgängliga hos en kortutfärdare, en korttillverkare eller en myndighet.

Om en affärsförbindelse inleds via t.ex. post, telefon, telefax eller data-medier, bör identitetskontrollen göras genom en lämplig kombination av kontroll av:

- namnteckning mot fotokopia av legitimationshandling,
- uppgifter om person- eller organisationsnummer, firmatecknare och styrelse,
- adress, och
- kontokortsnummer eller nummer på identitetshandling mot uppgifter i företagets egna register eller i andra register.

I IT-system kan bl.a. följande hjälpmedel användas för att styrka kundens identitet:

- en personlig kod tillsammans med eller utan kontokortsinformation,

- s.k. elektroniska id-kort,
- kontrollringning, eller
- s.k. elektroniskt förändringsskydd.

När en arbetstagare öppnar ett lönekonto i en bank via sin arbetsgivare bör arbetsgivaren fastställa arbetstagarens identitet. Samma sak gäller när en arbetsgivare tecknar en tjänstepensionsförsäkring för sina medlemmar och när en organisation tecknar, eller förmedlar, en pensionsförsäkring för sina medlemmar.

Skyldighet att lämna uppgifter

6 § Ett företag ska till Rikspolisstyrelsen (finanspolisen) utan dröjsmål lämna uppgifter om alla omständigheter som kan tyda på att en transaktion avser tillgångar som är föremål för brott enligt finansieringslagen. Detsamma gäller när myndigheten begär de ytterligare uppgifter som behövs för att utreda ett brott enligt finansieringslagen. När uppgifter har lämnats ska också andra företag, som avses i 8 § första stycket samma lag, utan dröjsmål lämna de uppgifter om utredningen som myndigheten begär.

Allmänna råd

Rikspolisstyrelsen (finanspolisen) tillhandahåller särskilda blanketter som bör användas när uppgifter av detta slag ska lämnas.

Vid ett företags kommunikation med finanspolisen när det gäller uppgiftslämning bör den som är centralt funktionsansvarig i företaget eller den person som utsetts att biträda denna, i första hand vara kontaktperson. Uppgiftslämningen bör ske från en enda funktion i organisationen.

Rapportering vid viss utlandsetablering

Ett företag som driver verksamhet utomlands från en filial eller ett dotterbolag bör rapportera till Finansinspektionen om företagets policy och instruktioner mot finansiering av särskilt allvarlig brottslighet inte kan tillämpas p.g.a. att det i det aktuella landet finns brister i regleringen - eller i andra delar av det legala systemet - när det gäller åtgärder mot denna form av brottslighet.

Därmed avses inte sådana anpassningar som normalt måste göras i instruktioner och regelverk med hänsyn till den lokala lagstiftningen, eller myndigheters föreskrifter, om åtgärder mot finansiering av särskilt allvarlig brottslighet.

Att spara handlingar

7 § Handlingar eller uppgifter, som utgjort dokumentation vid identitetskontroll av kunder med affärsförbindelser med företaget, ska sparas i minst fem år efter det att affärsförbindelsen upphört, dock inte kortare tid än vad som följer av bestämmelserna i bokföringslagen². Handlingarna ska arkiveras på ett sådant sätt och i en sådan form som är tillåtet för räkenskapsmaterial.

² se 7 kap. 2 § bokföringslagen (1999:1078)

Exempel på sådana handlingar eller dokumentation är:

- avtal och kvitton med kundens namnunderskrift,
- kopior av identitetshandlingar samt registreringsbevis, eller
- andra behörighetshandlingar med noteringar om identitetskontroll.

Revision

8 § Om företagets oberoende granskningsfunktion upptäcker förhållanden som ger skäl anta att en transaktion utgör finansiering av särskilt allvarlig brottslighet, ska denna transaktion granskas närmare. Resultatet av granskningen ska anmälas till den som är centralt funktionsansvarig.

Allmänna råd

Om det finns en internrevision på företaget bör denna, inom ramen för sin granskning, också utarbeta ett program för uppföljning av företagets tillämpning av dels finansieringslagen, dels de föreskrifter och allmänna råd som är knutna till denna lag. Resultatet av den genomförda granskningen bör anmälas enligt de regelverk som gäller i företaget och till den som är centralt funktionsansvarig.

Utbildning av personal

9 § Varje företag ska ha ett fortlöpande utbildningsprogram i frågor som rör finansieringslagen. Alla anställda som handlägger ärenden där bestämmelserna i nämnda lag kan bli tillämpliga ska ges en god utbildning. De anställda ska fortlöpande hållas informerade om den aktuella utvecklingen på området, om nya regelverk och hur dessa ska tillämpas.

Dessa föreskrifter och allmänna råd träder i kraft den 1 januari 2003.

CLAES NORGREN

Åsa Arffman